

УДК: 371:17

## ЦІННІСНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ КОНТРАФАКТИЧНОГО СТАТУСУ ЕТИЧНИХ НОРМ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ СПІЛЬНОТ

**Наталія Бойченко**

*Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика,  
вул. Дорогожицька, 9, Київ, 04112, Україна,  
n\_boychenko@ukr.net*

Проаналізовано ціннісні аспекти функціонування етичних норм університетських спільнот. Цінності постають водночас як втілення фактичних нормативних досягнень та орієнтацій представників університетських спільнот, так і контрафактичною характеристикою того, на які досягнення вони здатні у майбутньому, тобто якою мірою їхні очікування майбутніх змін в освіті та суспільстві стають мотивацією для їхньої поведінки в їхніх повсякденних освітніх практиках. Завдяки визначенню належної з погляду спільного морального блага та особистої гідності поведінки, на підставі етичних цінностей учасники освітньої комунікації узгоджують між собою та поєднують цінності самореалізації особистості, цінності університетських спільнот, інституційні цінності сучасного університету та ціннісні параметри системи вищої освіти. Чим краще функціонує університет як соціальний інститут, чим чіткіше визначена його власна символічна система, чим досконаліше вивірена його організаційна структура, тим більше шансів на те, що в такому університеті контрафактичні цінності різних спільнот характеризуватимуться конвергенцією, яка, зокрема, може набути нормативного виразу – від етичних кодексів до своєрідних хартій про права.

*Ключові слова:* цінності, контрафактичність, фактичність, етичні норми, університетські спільноти, університет, вища освіта.

Університетські спільноти часто виступають предметом дослідження як філософії освіти, так і педагогіки. Засадничим питанням функціонування цінностей університетських спільнот, як, утім, на наше переконання, й будь-яких інших спільнот, є виявлення співвідношення фактичного і контрафактичного, сущого та належного в їхньому функціонуванні. Як правило, привертає до себе увагу контрафактичний статус норм, особливо етичних норм, у філософії нормативізму, яка розвиває кантіанський погляд на норми. Норми ніколи не є чимось за своєю суттю суцільним (суцільним є форми виявлення норм), але самі норми завжди є за своєю суттю чимось належним – тим, чого більшою мірою немає, але що все ж має бути й отримує свою онтологію завдяки вольовим зусиллям особистості. Однак такі вольові зусилля, на нашу думку, не можуть бути пояснені самими нормами – тим більше, що вони у кантіанстві часто набувають доволі формального (у сенсі знеособленого й універсального) характеру. Норми як форми мають завжди бути наповнені ціннісним змістом: лише тоді вони набувають сили формувати мотивацію поведінки індивідів, а отже, визначати й усі деривати, наслідки цієї поведінки. Про це свого часу, зокрема, писав і сам І. Кант, наскільки

можна зрозуміти зі спеціального сюжету в монографії М. Бойченка [1, с. 237–248]. Нас же більшою мірою цікавить практичний бік питання – у сенсі практичної філософії, зокрема етики та філософії освіти як втілень практичної філософії. Отже, маємо зупинитися на ролі цінностей у формуванні етичних норм університетських спільнот.

Засадничим питанням функціонування цінностей університетських спільнот, як, утім, на наше переконання, і будь-яких інших спільнот, є виявлення співвідношення фактичного і контрфактичного, суцього і належного в їхньому функціонуванні. Адже цінності позначають не лише те, до чого прагнуть представники тієї чи тієї спільноти, але й те, чим наразі є ці спільноти. Водночас у жодному разі не можна змішувати цінності у першому та в другому значенні, тобто видавати бажане за дійсне, або ж, навпаки, – дійсне за бажане. Це визнає також офіційна міжнародна спільнота, зокрема, у документах ООН, присвячених визначенню засадничих принципів так званого Глобального договору щодо вищої освіти [8].

Базові цінності, які лежать в основі системи освіти, різною мірою досліджували українські та зарубіжні філософи. До таких цінностей необхідно зарахувати щонайменше чотири групи: суспільні цінності, освітні цінності, групові цінності та особистісні цінності.

Суспільні цінності характеризують загальний соціокультурний рівень розвитку певного суспільства і містять у собі, по-перше, сукупність суспільних традицій, по-друге, цілісність наявних соціальних зв'язків та структури соціальних інститутів, а по-третє, – суспільний ідеал. Значною мірою такі цінності було проаналізовано у працях українських філософів, передусім у В. Андрущенка, І. Бойченка, Л. Губерського, М. Култаєвої, М. Михальченка, В. Пазенка, З. Самчука, І. Степаненко. На основі всебічного історичного аналізу українського суспільства, а також різнорівневих його порівнянь із суспільствами європейським та світовим досягнуто бачення як значної кількості спільних для України та Європи (близькість культурно-антропологічних характеристик), України та світу (спільні глобальні проблеми) цінностей та інтересів, так і відмінних (особливість пострадянського статусу України), а іноді й несумісних (ексклюзивність геополітичного становища України) цінностей.

Освітні цінності складаються з цінностей, зумовлених значенням системи освіти у суспільстві, та внутрішніх цінностей цієї системи. Перша група цінностей має функціональний та символічний компоненти. Освіта виконує у суспільстві функцію ретрансляції знань та деякі супутні (ті, що входять у соціалізаційний комплекс, захисну щодо суспільної ідентичності тощо). Крім того, кожна система освіти становить собою унікальну символічну систему, яка є органічним зрощенням великої кількості культурних кодів, властивих цьому суспільству. Якщо перша група освітніх цінностей значною мірою може бути раціоналізована і її узгодження з європейськими та світовими функціональними системами є “технічним” питанням, то друга група освітніх цінностей завжди жорстко опирається спробам зрощення і навіть порівнянь освітніх систем різних країн. Досить чітко розбіжності у цих двох групах простежуємо під час здійснення освітньої політики, як це показують дослідження українських філософів В. Андрущенка, К. Корсака, В. Кременя, В. Кушерця, В. Огнев’юка та істориків В. Литвина, В. Савельєва.

В Україні щоразу чіткіше виявляються інтереси і цінності окремих груп, які впливають на освітній процес. Якщо фахово-галузеві групи сформувалися віддавна і їхні цінності доволі суттєво захищені наявністю усталеної практики галузевих закладів освіти, то з отриманням Україною незалежності й поступовою, але неухильною демократизацією суспільного життя щоразу більше заявляють про свої особливі інтереси етнічні групи (вимоги освіти мовами

меншин), гендерні групи (перші досвіди особливого навчання для жінок), вікові групи (подолання верхнього вікового цензу для навчання) тощо. Світовий та європейський досвід показує, що захист демократичних цінностей у країні в цілому не можливий без реалізації особливих цінностей та інтересів окремих соціальних груп (політика мультикультуралізму та підтримання культурного розмаїття). Ці проблеми лише починають досліджувати українські науковці, і тут необхідно відзначити праці І. Предборської, С. Пролєєва.

Нарешті, значимими для функціонування системи освіти є також особистісні цінності. Йдеться не лише про творення особистістю власних цінностей, які можуть слугувати взірцем для наслідування іншими членами суспільства (вчитель є класичним прикладом цього – чи згадуємо Сократа і Григорія Сковороду, чи Антона Макаренка і Василя Сухомлинського). В умовах високодиференційованого суспільства, до того ж оснащеного доскональними техніками масової, міжгрупової та міжіндивідної комунікації, зростає роль кожної особистості як актуального чи потенційного носія унікальних знань. У цьому контексті важко переоцінити надзвичайно важливі для української педагогіки ідеї і принципи особистісно-орієнтованого навчання, які теоретично обґрунтовані та системно запроваджуються в Україні на зміну радянській системі тоталітарної педагогіки, зокрема, напрацьовані під керівництвом В. Кременя.

Лише з'ясувавши базові цінності трансформації системи освіти, які входять у названі вище види спільнот, можна отримати чіткі орієнтири не лише для реалізації нормативних положень нового Закону України “Про вищу освіту” (які мають і доволі виразний етичний компонент, особливо у перших його статтях [6]) у цілому по країні, але й для повсякденної діяльності кожного педагога на своїй ділянці спільної роботи всього педагогічного загалу.

Потрібно взяти до уваги, що етичні цінності сучасної університетської освіти специфічно виражають сутнісний стосунок між соціальними запитами на спеціалізовані наукові знання та тими освітніми засобами, які надає вища освіта для трансляції і розвитку таких знань, з одного боку, та взаємодією між різними носіями та творцями таких знань, з іншого [2]. Завдяки визначенню належної з погляду спільного морального блага та особистої гідності поведінки, на підставі етичних цінностей учасники освітньої комунікації узгоджують між собою та поєднують цінності самореалізації особистості, цінності університетських спільнот, інституційні цінності сучасного університету та ціннісні параметри системи вищої освіти.

При цьому в моральних практиках університетських спільнот етичні цінності виступають як фактичне втілення контрфактичних вимог, які висувають як до цілей, так і до засобів здійснення університетської освіти. Дослідження етичних цінностей конкретних університетських спільнот постає визначальною передумовою застосування прикладної етики в дослідженнях сучасного університету. Контрфактичність цінностей послідовно позбувається як універсалістських, так й індивідуалістських характеристик. Універсальність академічних цінностей набуває свої особливі інтерпретації у контрфактичних цінностях конкретних спільнот. Індивідуалізація фактичних цінностей можлива лише у межах, заданих цінностями контрфактичними. Це не означає, що не можливі фактичні цінності, які не виходили би за ці межі, але це однозначно означає, що такі цінності або ще не стали університетськими, або вже такими не є, або навряд чи коли набудуть такий статус.

У питанні цілей та засобів освіти необхідно також чітко з'ясувати сутність понять фактичного та контрфактичного. Сама тема контрфактичності, на нашу думку, має

надзвичайно важливе значення для етики, однак, незважаючи на це, досі не знайшла належного філософського осмислення в українській науці – натрапляємо, швидше, на філософські тексти філологів. Але філологічне та філософське значення контрфактичності суттєво відрізняється. У мовознавстві контрфактичність пов'язують передусім із плюсквамперфектом, або ж так званим давноминулим часом. Як зазначає сербська дослідниця Л. Попович: “В українському мовознавстві плюсквамперфект переважно розглядається як відносний час, тобто як форма, якою виражається дія, що співвідноситься не з моментом мовлення, а з іншою дією, яка передувала моменту мовлення” [7, с. 653]. Можна цей опис співвіднести з моральним, коли йдеться про докори сумління: якби ми вчинили у минулому інакше, нині не мали би морального незадоволення собою згодом.

В етиці виникає набагато ширше поле щодо застосування давноминулого часу для позначення певних паралельних моральних реальностей: одна річ – поширені звичаї, які не викликають жодних питань і які можна сприймати як безпроблемні моральні норми, зовсім інша річ – норми, що відсутні у поширеній практиці, досягнення яких потребує вольових зусиль особистості (як у категоричному імперативі Імануїла Канта) або ж спільноти (як в уявленнях про позитивність християнства як такого, що долає моральну автономію індивіда в Георга Гегеля).

Контрфактичність може мати різні напрями та різні рівні модальності – як для різних спільнот усередині університету, так і для різних університетів. Навряд чи можна говорити, на наш погляд, про контрфактичність позиції окремих індивідів, які причетні до функціонування університетів. Зовсім інша річ – фактично визнані цінності. Якраз вони, на наше переконання, завжди індивідуальні. Однак ця індивідуалізація фактичних цінностей можлива лише у межах, заданих контрфактичними цінностями. Це не означає, що неможливі фактичні цінності, які не виходили би за ці межі, але це однозначно означає, що такі цінності або ще не стали університетськими, або вже такими не є, або навряд чи коли набудуть такий статус.

Етичні університетські цінності постають як сукупність контрфактичних та фактичних етичних цінностей різних університетських спільнот. Цілком можливо, що така сукупність виникає значною мірою стихійно – за виконання умови підпорядкування фактичних цінностей контрфактичним. Проте чим краще функціонує університет як соціальний інститут, чим більш чітко визначена його власна символічна система, чим більш досконало вивірена його організаційна структура, тим більше шансів на те, що в такому університеті контрфактичні цінності різних спільнот характеризуватимуться конвергенцією, яка, зокрема, може набути нормативного виразу – від етичних кодексів до своєрідних хартій про права.

Такі документи повинні не лише окреслити спільне бачення певного кола етичних цінностей, але й надати ціннісно-етичного характеру засобам досягнення освітніх цілей. На високому рівні розвитку етичних університетських цінностей має стати очевидним те, що латентно завжди присутнє у функціонуванні етичних цінностей – контрфактичний характер не лише цілей, але й корельованих із ними засобів їхнього досягнення. У сфері університетської освіти, як і в будь-якій іншій сфері, необхідно уникати хибно витлумаченого макіавеллізму, згідно з яким контрфактичний характер мають лише цілі, а засоби завжди лише фактичні, тобто довільні. Класична етична аксіома полягає в тому, що не можна досягати етичних цілей неетичними засобами, а це означає, що засоби, як і цілі, мають бути контрфактично визначеними, причому для успішності застосування таких засобів

ця контрфактичність має бути спільною. Тоді й фактично застосовані цілі й засоби також не лише не будуть випадати зі системи етичної поведінки, але й уможливлуватимуть функціонування системи вищої освіти, а також будуть сприяти загальній ефективності досягнення своїх цілей кожним університетом зокрема.

У спеціальному монографічному дослідженні [3] розгорнуто аргументацію, яка доводить, що характеристиками університетської освіти, які сприяють визначенню головних етичних цінностей цієї освіти, є стійкість головних університетських спільнот; плюралістичність моральних практик цих спільнот; контрфактична значущість певних версій академічних цінностей для всіх таких спільнот; системно-інституційний характер забезпечення узгодження розмаїття смислів університетської освіти в єдиний символічний простір вищої освіти; комунікативний характер надання університетським цінностям нормативного характеру – передусім завдяки створенню етичних кодексів; особливості взаємозв'язку толерантності та вимогливості в освітній міжособистісній взаємодії.

Те, що певна освітня практика застосовується в різних навчальних обставинах, зовсім не означає, що вона є типовою чи навіть успішною, певним гарантованим алгоритмом розв'язання освітніх завдань [4]. Одна й та ж освітня практика може бути відповіддю на зовсім різні освітні ситуації, які мають лише деякі однакові компоненти, до яких і виявляється чутливою така практика. Відповідно, вона може бути більш чи менш успішною залежно від того, наскільки ці “чутливі” компоненти є визначальними для тієї чи тієї ситуації. Це стосується як порівняння освітніх етичних норм із не освітніми, так і самих різних етичних норм.

Етичні цінності університетської освіти є невід'ємною складовою частиною ціннісних структур, характерних для системи особистості учасників освітньої комунікації, університетських спільнот, університету як соціального інституту та системи вищої освіти. Сучасна університетська освіта характеризується такими ціннісними колізіями, що лише морально-етична позиція виявляється прийнятною для всіх учасників інстанцією примирення і визначення спільних цілей вищої освіти. Тому апріорний принцип вибудовування ієрархії норм професійної етики взагалі та викладацької етики й етичних норм вищої школи зокрема не доречний, адже цей принцип застосовують лише “постфактум”, тобто він не діє як насправді апріорний, а лише як “нібито-апріорний”, тобто фактично ієрархію етичних норм встановлюють завжди апостеріорі. Оскільки професійна етика як прикладна має специфіку бути вищою мірою контекстуальною, тому спочатку треба зафіксувати наявні в моральних практиках норми, а вже потім намагатися надати їм ієрархічного упорядкування. Апріорно передбачити, які саме “нижчі” норми будуть впливати з “вищих” у межах професійної етики, абсолютно неможливо, тоді як апостеріорно визначити їхнє ранжування як етичних норм не лише можливо, але й украй необхідно – як із теоретичного, так і з практичного погляду.

В організаційній структурі сучасного університету функціонує щоразу більше наукових шкіл, лабораторій, науково-дослідних центрів. Центральною фігурою в них є науковець-дослідник, який орієнтований у своїй діяльності академічними цінностями. Так само, як і професор, науковець-дослідник сповідує академічну чесність, академічну свободу, активно реалізує принцип академічної мобільності тощо. З іншого боку, щодо академічних цінностей у науковця-дослідника є свої особливі підходи та розуміння, які перетворюють працівників університету, які є передусім науковцями, на окрему університетську спільноту зі своїми власними цінностями.

Водночас не можна ігнорувати того факту, що цінності університетського професорського складу сучасного університету визначаються, якщо і не в першу, то далеко не в останню, чергу його спрямованістю на наукове пізнання, до якого залучаються також студенти, зокрема, завдяки різним формам освітньої комунікації – лекціям, семінарам, колоквіумам, виконанню самостійної освітньої та наукової роботи і насамперед написанню під керівництвом професури курсових та дипломних робіт. Сюди долучається також і робота професури з аспірантами, яких необхідно зараховувати, на наш погляд, більшою мірою до спільноти науковців, аніж професури чи студентів, хоча нинішні аспіранти щоразу більше беруть участь як у викладанні студентам, так і у власному навчанні на докторських програмах.

Спочатку все ж розгляньмо етику науковця, так би мовити, в чистому вигляді, а вже згодом повернімося до теми співвідношення цієї етики з академічними цінностями та цінностями науковців-дослідників як особливої університетської спільноти.

Лише врахувавши багатовимірність буття науки, можна отримати шанс знайти певний компроміс у вирішенні гострих проблем співвідношення науки та етики. Сьогодні науку розглядають не тільки як систему знань, як вид професійної діяльності людини, але і як соціальний інститут. Наука може не потребувати нагального етичного обґрунтування в тому разі, якщо підходить до науки лише як до системи знань. Оскільки наукове знання як таке не може бути ані етичним, ані аморальним, то в цьому розумінні наука, справді, виступає як нейтральна в етичному плані. Але коли ми розглядаємо науку як людську діяльність і як певну систему організацій та відносин у суспільстві, то неминуче доходимо висновку, що в цьому розумінні вона задовольняє загальним умовам будь-якої діяльності, а саме – схильна до впливу на неї ціннісних (зокрема й етичних) чинників, що приймають суб'єкти наукової творчості та суспільства в цілому.

Варто більш системно підійти до розгляду питання про етику науковця. Цікавою спробою такого підходу в українській науці та науковій спільноті було проголошення Етичного кодексу вченого України (далі по нашому тексту – Кодексу) у 2009 році [5]. З приводу розробки цього Кодексу варто спробувати з'ясувати, якою є ієрархія цінностей для науковця і чи є вона взагалі. Передусім як соціальна система науки має обов'язковий стосунок до кожного члена суспільства і будь-яка поведінка вченого не повинна перешкоджати доступу інших членів суспільства до знайомства, оцінки і висунення власної думки щодо наукових знань або поведінки вченого. Як тільки науковець починає замикати символічну систему науки на себе або навіть на своїх колег (обраних), відразу ця символічна система починає втрачати не лише шанси на відтворення, але й шанси на розвиток. Приймаючи ідеали Просвітництва, повинні визнати, що колективний розум завжди сильніший від індивідуального – як стратегічно, так і комунікативно. І тут варто подолати хибне уявлення, що символічні системи можуть існувати самі собою, навіть поза комунікацією. На нашу думку, саме те, що сприймають часто як комунікативний “контекст”, насправді є комунікативною основою, визначальним смисловим полем для символічної системи. Деякі положення Кодексу схилиють до думки, що інтуїтивно його автори розуміють логіку функціонування соціальних систем: наприклад, постійні згадки про необхідність враховувати взаємодію спільноти вчених із суспільством та враховувати інтереси останнього. Але виглядає така позиція переважно як відома формула ЮНІСЕФ “діяти у кращих інтересах дитини”, маючи на увазі, що дитина (у нашому випадку – суспільство) цих своїх “кращих інтересів”, як правило, не усвідомлює. Тобто це позиція

зверхності, яка йде врозріз із духом теорії соціальних систем, адже створює нерелектовані, а отже, несистемні, шкідливі перешкоди для комунікації (на відміну від корисних перешкод, які учасники комунікації свідомо перед собою створюють для загострення уваги на найбільш важливих напрямках). Щодо справедливості такої оцінки хибної позиції авторів Кодексу свідчить уже його перше речення, в якому дія Кодексу обмежується спільнотою вчених і викладачів (чому вже тоді не обмежилися лише вченими або не додали до викладачів також консультантів-експертів тощо). Кодекс має бути регулятивом не лише для професіоналів, але для кожного, хто має дотичність до науки, а з позицій теорії соціальних систем – це кожен член суспільства.

Варто звернутися до інституційного аспекту процесу наукового пошуку та організації знань. Тут якраз доцільно підтримати позицію авторів Кодексу, які намагалися “вписати” вченого в якомога більшу кількість інституційних практик: освітню, управлінську, експертну, митецьку тощо. З одного боку, кожна така практика є відносно самодостатньою, і в цьому автори Кодексу мають рацію: вчений як митець не обов’язково той самий, що й вчений як професор чи керівник. Кожна практика має свої правила застосування. Однак не можна забувати, що ці правила не можуть переступати ані за межі базової символічної системи науки, ані за межі етичних цінностей науки. Інакше – інституційні практики почнуть радикально і незворотно конфліктувати між собою, що в кінцевому підсумку призведе до непродуктивних і непередбачуваних перешкод у науковій комунікації, тобто до її припинення, що аж ніяк не збігається з головним завданням етики вченого. Таким завданням є надати системне підґрунтя науковим дослідженням, вписавши їх у систему соціальної комунікації, надаючи їм сенс, цінність і забезпечуючи відкритість будь-яких наукових досліджень для подальших удосконалень. У цьому полягає чи не головна “мораль” етики вченого – не менш важливим за особисту відповідальність щодо точності наукового дослідження є створення можливості його продовження, тобто боротися варто не стільки за особисте досягнення ідеального результату, скільки за залучення до його досягнення якомога більшої кількості професійних науковців та інших членів суспільства.

Моральні норми системи освіти та моральні норми системи науки не завжди тотожні між собою, і їхнє примирення в академічних цінностях можливе лише при апеляції до життєвого світу академічних спільнот. Не варто забувати також, що моральні та етичні норми науки й освіти, які є нормами прямої дії і мають функціональне значення в їхній автентичній царині – системі моралі, – за межами цієї системи мають швидше регулятивне значення, тобто формують певний морально-етичний ідеал. Такий ідеал має вищу ціннісну значущість і постає як сукупність академічних цінностей, яким у життєвому світі (моральних практиках) освіти і науки явно або неявно підпорядковуються всі інші як похідні й залежні від них.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бойченко М.І. Системний підхід у соціальному пізнанні: ціннісні і функціональні аспекти. Монографія / М.І. Бойченко. – К. : ПРОМІНЬ, 2011. – 320 с.
2. Бойченко Н. М. Етичні аспекти університетських цінностей / Н. М. Бойченко // Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. – К. : ВЦ “Київський університет”, 2014. – № 1. – С. 37–43.

3. Бойченко Н. М. Сучасний університет: ціннісно-етичний вимір. Монографія / Н. М. Бойченко. – К. : ПРОМІНЬ, 2015. – 296 с.
4. Бойченко Н. М. **Філософія освіти як аксіологія** / Н. М. Бойченко // **Гілея: Збірник наукових праць** / Гол. ред. В.М. Вашкевич. – К., 2015. – Вип. 96. – С. 346–351.
5. Етичний кодекс ученого України. Затверджено зборами Національної академії наук 15 квітня 2009 р. // Бюлетень ВАК. – 2009. – №6. – С. 15–18.
6. Закон України “Про вищу освіту” // Урядовий кур’єр. – № 146. – від 13 серпня 2014. – С. 7–18.
7. Попович Л. Граматичні та семантичні функції плюсквамперфекта в сучасній українській мові / Л. Попович // Акцентологія. Етимологія. Семантика. До 75-річчя В.Г. Складенка / гол. редкол.: Г. П. Півторак; НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О.Потебні. – К. : Наукова думка, 2012. – С. 653–672.
8. UNs Global Compact for Higher Education-2012 [Electronic resource] – Access mode: [http://www.themimu.info/sites/themimu.info/files/documents/Ref\\_Doc\\_A\\_Practical\\_Guide\\_to\\_UNs\\_Global\\_Compact\\_for\\_Higher\\_Education.pdf](http://www.themimu.info/sites/themimu.info/files/documents/Ref_Doc_A_Practical_Guide_to_UNs_Global_Compact_for_Higher_Education.pdf)

## **VALUE PRINCIPLES OF DETERMINING OF THE COUNTERFACTUAL STATUS OF ETHICAL NORMS OF THE UNIVERSITY COMMUNITIES**

**Natalia Boychenko**

*Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education,  
Str. Dorohozhytska 9, Kyiv, 04112, Ukraine  
n\_boychenko@ukr.net*

The article analyzes the value aspects of the ethics of the university communities. Values appear at the same time as an implementation of effective regulatory achievements and orientations of representatives of university communities and as a counterfactual characteristic of which achievements they will be capable to commit in the future, that is the extent to which their expectations of future changes in education and society become the motivation for their behavior in their everyday educational practices. Through proper definition in terms of the common good moral conduct and personal dignity, based on ethical values education participants agree communications with each other and combine the values of self-identity and values of the university community, institutional values of the modern university and value parameters of higher education. The better university is functioning as a social institution, the more clearly it is defined its own symbolic system, the more perfectly adjusted its organizational structure – the more likely that in this university counterfactual values of different communities will be characterized by convergence, which in particular can become normative expression – from codes of ethics to the original charters of rights.

Based on the ethical values the participants of educational communication agree among themselves the values of self-identity and values of the university communities, institutional values of modern university and values parameters of higher education system. Ethical values serve as the actual implementation counter-factual requirements for the purposes and means of implementation of university education. Research of the ethical values of specific university



communities is a prerequisite for the use of applied ethics of modern university. It is studied systematic-institutional influences of the ethical values of university in its overall operation – particularly ethical code of teacher higher education. Ethics of teaching in universities borrow some ethical principles in research ethics, but also provides essential opposite effect on the latter.

Taking into account the separation of factuality and significance in carrying out human behavior studies to determine methodology research gives sufficient theoretical means for adequate reconstruction of the division on the factual (including structural) and significant (including especially valuable) individual behavior data. Ultimately this leads us to the question of the identity reasons, because based on this division, we pay more attention to the need to distinguish between factuality and the significance of self-determination of people as members of social communities.

The basic ethics aspects of academic values are exposed on the example of analysis of ethics code of educator of high school and ethics code of scientist. The subject of the discourse has to become a problem of the reflection of the degree of relationship the academic values with those university communities, which are their bearers, in special ethical codes.

**Keywords:** values, counterfactuality, factuality, ethics, university communities, university, higher education.

Стаття надійшла до редколегії 24.10.2016

Прийнята до друку 31.10.2016